

# Tadeusz R. Żurowski

---

## Sobień - Manasterzec, pow. Lesko

---

Informator Archeologiczny : badania 5, 221-223

---

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SMULSKO, pow. Turek  
Stanowisko 3

Zakład Archeologii Polski Środkowej  
Instytutu Historii Kultury Material-  
nej PAN w Łodzi

Badania prowadził dr Tadeusz Poklewski.  
Sprawozdanie opracował mgr Lech Kajser.  
Finansował IHM PAN. Czwarty sezon badań.  
Grodzisko wczesnośredniowieczne /VIII-IX w./

Badaniami tegorocznymi objęto powierzchnię około 80 m<sup>2</sup> głównie w obrębie zbudowanych konstrukcji wału. Dokończono przekop przez wał rozpoczęty w roku ubiegłym. Badania dostarczyły wystarczającą ilość danych pozwalających m.in. na określenie chronologii grodu na wieki VIII-IX, a także zrekonstruowanie sposobu konstrukcji wału i ustalenie interpretacji warstw w obrębie grodziska.

Wał zbudowano w konstrukcji rusztowej niesbyt starannie z piasku wydłowego i dębowych bali, bez użycia gliny. Bierwiona dębowe o długości ok. 3,5 m/wyodrębniono 10 warstw bierwion/ spoczywały poprzecznie do przebiegu wału; ślady elementów równoległych są nieliczne. Dołem od sewnątrz wał wzmocniony był dwoma rzędami pionowo wbitych pali, których obecność stwierdzono już w roku ubiegłym. Wnętrze wału dostarczyło nikłą ilość zabytków, w zasadzie tylko ceramicznych. W obrębie majdanu warstwy są jałowe gdyż, jak stwierdzono poprzednio, gród uległ zniszczeniu w trakcie budowy. Tegoroczne badania prowadzono w dość trudnych warunkach, gdyż ze względu na upalne lato i przesuszenie gleby nie można było w pełni zadokumentować szeregu profili.

Badania na stanowisku zakończone.

SOBIEN-MANASTERZEC, pow. Lesko

Konserwator Zabytków Archeologicz-  
nych w Rzeszowie

Badania prowadził mgr Tadeusz R. Żurawski.  
Finansował WKZ w Rzeszowie. Szósty sezon  
badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne  
i zamek średniowieczny.

Badania prowadzone na podgrodziu, dziedzińcu zamkowym i zamku. Podgrodzie leży u stóp zamożyska, kilkanaście metrów niżej, od strony baszty zachodniej. Prowadzone na podgrodziu badania wału od strony południowej w pierwszym sezonie dały na powierzchni materiał średnio-wieczny, wewnątrz zaś wału II wczesnośredniowieczny. Odkryto też ślady palisady drewnianej o nieustalonej chronologii. U stóp wzgórza biegnie fosa sucha, po jej stronie zewnętrznej wał wysoki około 4 m.

Obwałowanie podgrodzia ma kształt trójkąta, którego podstawą jest wspomniany wał, a u wierzchołka znajduje się wyniosły kopiec. Był on uważany przez niektórych archeologów za kurhan. Autor zaś badań przypuszczał wstępnie, że jest on pozostałością konstrukcji wieży obserwacyjnej.

Wykop badawczy założony na kopcu odsłonił posadzkę kamienną ułożoną z grubych płyt i pozostałości podwaliny budynku drewnianego, wykonanej z cegły średniowiecznej z początku XIV w. Udało się też zidentyfikować fragmenty spalonych konstrukcji drewnianych, duże gwoździe, haki, ale też i ceramiczne ułamki, zniszczone części uzbrojenia, groty strzał i bełty. Wydaje się to potwierdzać charakter strategiczny kopca i powiązanie z systemem obronnym zamku średniowiecznego. Ponieważ nie została naruszona posadzka, dlatego nie można obecnie powiedzieć na temat innej, może wcześniejszej funkcji kopca.

W wykopie biegnącym od kopca ku wschodowi, przez majdan podgrodzia, kilkanaście metrów niżej, odsłonięto duże ilości żużla, węgli drzewnych i pozostałości pracowni odlewy przedmiotów z metali kolorowych, a dalej kuźnicy przedmiotów żelaznych. Znalaziono tu słamaną płytkę brązową o charakterze wczesnogotyckim. Przy kuźnicy znaleziono fragmenty broni, groty, miecza, podkowy, zbroi i przedmioty różne. Piecowisko było uformowane z kamieni na glinie podkowiasto. Ziemia przepalona.

W wykopie przez majdan znajdowano nieliczne zabytki. Warstwa kulturowa wszędzie była bardzo płytka, a fliszowa skała majdanu wykazywała ślady po wydobywaniu kamienia. Wykop zaś przez wał wykazał, że kształt jego został wyrzeźbiony w skale. Owe spostrzeżenia pozwalają wysunąć przypuszczenie, że do budowy pierwszego zamku murowanego wyrąbano żyłę twardszego fliszu na podgrodzium w drugiej połowie w. XIII. Przebudowa zamku w połowie w. XIV odbyła się przy pomocy kamienia wydobytego po stronie południowej od zamczyska, rozbudowa zaś na początku w. XV z kamienia wydobytego z koryta rzeki San. W wykopie przecinającym fosę odsłonięto znaczną ilość ciosów dużych wymiarów o profilowaniu z okresu późnoromańskiego i gotyku.

W wykopie narożnym dziedzińca zamkowego północno-wschodnim ujawniono przebieg i zagięcie murów obwodowych, nadto ceramikę, dzbany z okresu ostatniej obrony zamku w 1474 r. Ostatni wykop założono w narożniku zamku południowo-zachodnim. Natrafiono tu na podkop minerski w roku 1474, czwarty, gdy źródła węgierskie wliczają ich pięć.

Filar i dwa sklepienia nadproży okiennych musiano podstemplować i przemurować, uzupełniając częściowo braki. Do murowania użyto kamieni leżących obok na zaprawie cementowo-wapiennej. Do zaprawy uży-

to piasku spod muru obronnego. Z tego piasku wydobyto kilkadziesiąt grotów strzał i bełtów kilku typów. Wszystkie typy są znane z iluminacji kroniki henrykowskiej opisu bitwy pod Legnicą z Tatarami w roku 1241. Wykomne zabezpieczenie od ostatecznego zawalenia się całej ściany zamku od strony południowej nie jest całkowite, choć odroczy na kilka lat nadal groźny stan dla ruiny. W sali narożnej spodziewane jest odsłonięcie schodów kamiennych do sali drugiego traktu, który jest położony ponad dwa metry wyżej. Pod samą zaś salą znajdują się głębokie lochy, do których przesklepione wejście jest zachowane, lecz zawalone i było zagrożone murem w bieżącym sezonie wzmocnionym przez przemurowanie.

SPLAWIE, pow. Września

patrz okres halszacki

STARE DRAWSKO, pow. Szczecinek  
Stanowisko 3

Muzeum Pomorza Środkowego  
w Koszalinie

Badania prowadził mgr Ignacy Skrzypek.  
Finansowało Muzeum Pomorza Środkowego  
w Koszalinie. Pierwszy i ostatni sezon  
badań. Osada wczesnośredniowieczna  
i późnośredniowieczna.

Sondażowe badania wykopaliskowe w 1970 roku przeprowadzono w związku z badaniami archeologicznymi prowadzonymi od 1963 roku na terenie grodziska i zamku w Starym Drawsku oraz na jego zapleczu /teren wyspy Bielawy/.

Stanowisko położone jest ok. 0,1 km na południe od brzegu jeziora Żerdno, 0,6 km na południowy wschód od zabudowań wsi Stare Drawsko i ok. 0,5 km na południowy wschód od grodziska /stan. 1/ i zamku w Starym Drawsku. Stanowisko archeologiczne obejmuje północno-wschodnie zbocze niewielkiego wyniesienia w bezpośrednim sąsiedztwie omentarza ewangelickiego.

Założono dwa wykopy sondażowe o łącznej powierzchni 60 m<sup>2</sup>. Calec osiągnięto na głębokości ok. 50 cm nie stwierdzając warstwy osadniczej. Z obydwu wykopów zebrano 38 fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej, mało charakterystycznych - ze śladami całkowitego obtaczania i ornamentem w postaci poziomych dookólnych żłobków i nieregularnych linii falistych oraz 130 drobnych fragmentów ceramiki tocznej - stalowszarskiej. Z innych zabytków należy wymienić: 2 bełty kuszy, 1 nóż żelazny i 3 nieokreślone przedmioty metalowe.